

Achtergrond: Het begon niet op 7 oktober

Het begon niet op 7 oktober

Wie het nieuws over Gaza pas volgt sinds oktober 2023, mist een verhaal dat meer dan honderd jaar teruggaat. Deze pagina zet de belangrijkste periodes op een rij: van Palestina voor de Tweede Wereldoorlog tot de bezetting en ongelijkheid van vandaag. Geen volledige geschiedenisles, wel de lijnen die verklaren waarom er al decennialang verzet is.

Palestina voor de Tweede Wereldoorlog

Rond 1900 hoorde Palestina bij het Ottomaanse Rijk. Er woonden op dat moment vooral Arabische Palestijnen, moslim en christelijk, met een kleine, al langer gevestigde Joodse gemeenschap. Steden als Jeruzalem, Jaffa en Hebron hadden een gemengde bevolking die al eeuwen naast elkaar leefde.

Vanaf de jaren 1880 begonnen de eerste golven Joodse immigranten uit Europa aan te komen, deels gedreven door de opkomst van het zionisme, deels door vervolging in Europa. Zij kochten grond, vaak van afwezige grootgrondbezitters, en stichtten nederzettingen. Voor de lokale Palestijnse boeren die dat land al generaties bewerkten, betekende dit regelmatig verlies van hun bestaan.

De opkomst van het zionisme

Het zionisme ontstond eind negentiende eeuw in Europa als politieke beweging voor een eigen Joodse staat, als antwoord op eeuwen vervolging en het toenemende antisemitisme in Europa. In 1897 organiseerde Theodor Herzl het eerste Zionistisch Congres in Bazel, waar het doel werd vastgelegd: een nationaal tehuis voor het Joodse volk, bij voorkeur in Palestina.

In 1917 gaf het Verenigd Koninkrijk, tijdens de Eerste Wereldoorlog en zonder de Palestijnse bevolking te raadplegen, de Balfour-verklaring uit. Daarin steunde het Britse kabinet een “nationaal tehuis voor het Joodse volk” in Palestina. Na de oorlog kreeg Groot-Brittannië het bestuur over Palestina toegewezen als mandaatgebied van de Volkenbond. Onder Brits bestuur nam de Joodse immigratie verder toe, wat de spanningen met de Arabische meerderheid opdroef.

Die spanningen liepen op tot de Arabische Opstand van 1936 tot 1939, een grootschalig verzet van Palestijnen tegen zowel het Britse bestuur als de groeiende zionistische aanwezigheid. De Britten sloegen de opstand hard neer. Aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog was de koers al uitgezet: twee bevolkingsgroepen met tegenstrijdige aanspraken op hetzelfde land, en een koloniale macht die daarin niet neutraal opereerde.

De Nakba, 1947 tot 1949

Na de Tweede Wereldoorlog en de Holocaust nam de internationale steun voor een Joodse staat toe. In november 1947 stemde de Verenigde Naties voor een verdelingsplan dat Palestina zou opsplitsen in een Joodse en een Arabische staat. Palestijnse leiders wezen het plan af, onder meer omdat de Joodse bevolking op dat moment ongeveer een derde van de inwoners uitmaakte maar meer dan de helft van het land toebedeeld kreeg.

Op 14 mei 1948 riep Israël de onafhankelijkheid uit. Er brak oorlog uit tussen de nieuwe staat en omliggende Arabische landen. Tijdens en na deze oorlog vluchtten meer dan 700.000 Palestijnen of werden ze verdreven uit hun huizen en dorpen. Naar schatting honderden Palestijnse dorpen werden ontvolkt en grotendeels verwoest. Dit gebeuren staat bekend als de Nakba, Arabisch voor “catastrofe”. Veel van de gevluchte Palestijnen en hun nakomelingen leven tot op de dag van vandaag in vluchtelingenkampen in Gaza, de Westelijke Jordaanoever, Libanon, Jordanië en Syrië.

Oorlogen en bezetting

De oorlog van 1948 was niet de laatste. In 1956 viel Israël samen met Frankrijk en Groot-Brittannië Egypte binnen tijdens de Suezcrisis. In juni 1967 bezette Israël tijdens de Zesdaagse Oorlog de Westelijke Jordaanoever, Oost-Jeruzalem, de Gazastrook en de Golanhoogten. Die bezetting van de Westelijke Jordaanoever, Oost-Jeruzalem en Gaza duurt, in verschillende vormen, tot vandaag voort.

In 1973 volgde de Jom Kipoeroorlog. In 1982 viel Israël Libanon binnen, een invasie waarbij Palestijnse en Libanese militie bij Sabra en Shatila werden vermoord onder toezicht van het Israëlische leger. Palestijns verzet tegen de bezetting nam ook eigen vormen aan: de Eerste Intifada van 1987 tot 1993 en de Tweede Intifada van 2000 tot 2005. Tussendoor werden in 1993 de Oslo-akkoorden gesloten, die een tijdelijk zelfbestuur voor Palestijnen regelden maar nooit hebben geleid tot een onafhankelijke Palestijnse staat.

Gaza, blokkade en herhaalde aanvallen

In 2005 trok Israël zijn nederzettingen en leger terug uit de Gazastrook. Israël bleef daarna de grenzen, het luchtruim en de kustwateren van Gaza controleren, waardoor mensenrechtenorganisaties bleven spreken van bezetting. Na de verkiezingswinst van Hamas in 2006 en de daaropvolgende machtsvername in Gaza in 2007, sloot Israël het gebied af met een blokkade over land, zee en lucht. Egypte sloot zich daarbij aan de zuidgrens aan.

Sindsdien voerde Israël herhaaldelijk grootschalige militaire operaties uit tegen Gaza: onder meer in 2008 en 2009, in 2012, in 2014 en in 2021. Telkens vielen er onder de Palestijnse bevolking veel meer burgerslachtoffers dan aan Israëlische kant. Na de aanval van Hamas op 7 oktober 2023, waarbij circa 1.200 mensen in Israël werden gedood en gegijzeld, startte Israël een grootschalig militair offensief in Gaza dat tienduizenden Palestijnse levens heeft gekost en het grootste deel van de Gazastrook heeft verwoest.

Maatregelen die het dagelijks leven bepalen

Op de Westelijke Jordaanoever bepalen Israëlische maatregelen het dagelijks leven van Palestijnen. Nederzettingen voor Israëlische kolonisten breiden al decennia uit op door internationaal recht als bezet erkend gebied. Een afscheidingsmuur en honderden checkpoints beperken de bewegingsvrijheid van Palestijnen tussen dorpen, steden en akkers. Huizen van Palestijnen worden gesloopt, vaak omdat vergunningen door Israël stelselmatig worden geweigerd. Palestijnen kunnen zonder aanklacht of proces worden vastgehouden, een praktijk die bekendstaat als administratieve detentie.

Ongelijkheid in rechten

Op hetzelfde grondgebied gelden voor Palestijnen en Israëlische kolonisten twee verschillende rechtssystemen. Israëlische kolonisten op de Westelijke Jordaanoever vallen onder civiel Israëlisch recht, met stemrecht voor de Israëlische Knesset. Palestijnen in datzelfde gebied vallen onder militair recht, zonder stemrecht in de staat die feitelijk over hen regeert. Onderzoek van B'Tselem, Human Rights Watch en Amnesty International concludeerde de afgelopen jaren onafhankelijk van elkaar dat dit systeem van ongelijke rechten voldoet aan de juridische definitie van apartheid.

Waarom wij deze geschiedenis vertellen

Wie deze geschiedenis kent, begrijpt waarom het verzet tegen de situatie in Gaza en Palestina niet op 7 oktober 2023 begon en er ook niet mee stopt. Nijmegen4Palestine houdt deze geschiedenis onder de aandacht, in Nijmegen, met demonstraties, het maandelijkse lawaaioprotest en andere acties.